

מנהגי אבלות לקטנים בימי בין המצרים

הרב נחום אליעזר רבינוביץ

שאלה*

האם מותר לקיים פעילויות לילדים (לפני גיל מצוות) כגון הצגות, שמיעת מוזיקה, שחייה בבריכה וכדומה, במסגרת קייטנה המתקיימת בימי בין המצרים?

תשובה

קטן שמת לו מת – יש מן האחרונים שכתבו שחייבים לחנכו באבלות, אבל המנהג כאותם הפוסקים שאין מחנכים, כפי שפסק השלחן ערוך (יו"ד סי' שצו, ג), וכן פסק החכמת אדם (הל' אבלות כלל קנב, יז) והוסיף שלגבי תשעה באב אין מונעים מן הקטן שום דבר משום חינוך, ואפילו לא נעילת הסנדל. ונראה שגם לסוברים ששייכת מצות חינוך באבלות רח"ל זהו רק במת לו מת, וגלגל חוזר הוא בעולם. אבל בתשעה באב האבלות היא על החורבן, ואנו מצפים כי מהרה ינחם ה' ציון והצומות ייפכו לששון ושמחה, ואם יחנכו את הקטן להתאבל הרי יש בכך משום ייאוש מן הגאולה ח"ו. אלא אדרבה צריך לחנך את הקטנים לצפות לישועה.

אמנם ראה מגן אברהם (או"ח סי' תקנא ס"ק לח), אולם כבר כתב הרב אריה ליב ב"ר אשר גינצבורג בעל שאגת אריה בספרו גבורת ארי (תענית ל, א): "ולי נראה דודאי אין אבילות תשעה באב נוהג כלל בקטן כמו שאינו נוהג בו אבילות קרוביו, כדאמרין ריש פרק ג' דמועד קטן". והמשיך: "והא דתנוקות של בית רבן בטלין בו, לא משום לתא דידהו, אלא משום לתא דהרב שהוא חייב בו באבילות דתשעה באב שהוא אבילות דכל ישראל. וכן הא דאסור לכבס בגדי קטנים בשבת שחל תשעה באב מדבטלי קצרי דבי רב, לאו משום לתא דאבילות הקטנים, אלא משום לתא דמכבס, דמסתמא הוא גדול, ואם עוסק בכיבוס נראה כמסיח דעתו ואינו חושש להתאבל על ירושלים, דזה עיקר טעם איסור כיבוס בשבוע של תשעה באב... הילכך ליתא לפירוש הר"מ, ואין אבילות דתשעה באב נוהג בקטן. והא דתנוקות של בית רבן בטלין בו, הוא משום לתא דרבן וכדפירשתי". ברם, כל זה אינו אלא כשהגדול עצמו הוא העוסק בצרכי הקטן.

לפיכך: אין שום מנהגי אבלות אפילו בתשעה באב עצמו לילדים שלא הגיעו לגיל מצוות. אמנם מדריכים ומורים אינם פטורים מאותם מנהגי אבלות השייכים בהם, אבל כאשר הם עוסקים עם הילדים, אין בכך משום שמחה, שהרי עוסקים במלאכתם וזה מותר, אבל אין להם להוסיף לעצמם מה שאינו לצורך הילדים, כגון שחייה בבריכה לשם הנאת עצמם שלא בפיקוח על הילדים וכיו"ב. עם זאת, מומלץ שיספרו לילדים על בית המקדש ועל התקוה לראותו בבנינו במהרה בימינו, ובכך

* אייר תשס"ז.

בוודאי כבר אין "לתא דגדול". וכן ראוי לספר להם על שיבת ישראל לארצנו בדורות האחרונים, ועל גיבורי כוח הבונים את החרבות והמגינים על הארץ ועל העם.
ויה"ר שנזכה במהרה לנחמת ציון וירושלים.